

**МАТЕРІАЛИ ДРУКУЮТЬСЯ
УКРАЇНСЬКОЮ, АНГЛІЙСЬКОЮ
ТА ПОЛЬСЬКОЮ
МОВАМИ**

МАТЕРІАЛИ

*Міжнародної науково-
практичної конференції*

**ПОЖЕЖНА
ТА ТЕХНОГЕННА БЕЗПЕКА
ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА,
ІННОВАЦІЇ**

Львів – 2016

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

д-р техн. наук **Рак Т.Є.** – головний редактор
канд. техн. наук **Лин А.С.** – заступник головного редактора

dr. J. Telak

dr. O. Galarowicz

д-р техн. наук **Гащук П.М.**

д-р техн. наук **Гудим В.І.**

д-р техн. наук **Гуліда Е.М.**

д-р техн. наук **Ковалишин В.В.**

д-р психол. наук **Кривопишина О.А.**

д-р с.-г. наук **Кузик А.Д.**

д-р хім. наук **Михалічко Б.М.**

д-р техн. наук **Семерак М.М.**

канд. техн. наук **Башинський О.І.**

канд. техн. наук **Кравець І.П.**

канд. техн. наук **Луц В.І.**

канд. техн. наук **Маладика І.Г.**

канд. техн. наук **Пархоменко Р.В.**

канд. екон. наук **Повстин О.В.**

канд. техн. наук **Ренкас А.Г.**

канд. техн. наук **Удянський М.М.**

**ОРГАНІЗАТОР
ТА ВИДАВЕЦЬ**

Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності

**Технічний редактор,
комп'ютерна верстка
Друк на різнографі**

Хлевой О.В.
Трачук О.В.

Відповідальний за друк

Фльорко М.Я.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

ЛДУ БЖД, вул. Клепарівська, 35,
м. Львів, 79007

Контактні телефони:

(032) 233-24-79,
тел/факс 233-00-88

E-mail:

ldubzh.lviv@mns.gov.ua

Пожежна та техногенна безпека. Теорія, практика, інновації: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції – Львів : ЛДУ БЖД, 2016. – 635 с.

Збірник сформовано за науковими матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «**Пожежна та техногенна безпека. Теорія, практика, інновації**» – представників різних країн, міністерств і відомств з проблемних питань в галузі технічних наук

Збірник містить матеріали таких тематичних секцій:

- I секція – Адміністративно-правові та економічні аспекти пожежної та техногенної безпеки;
- II секція – Пожежна та техногенна безпека будівель, споруд і об'єктів різного призначення. Засоби й методи підвищення вогнестійкості будівельних матеріалів і конструкцій;
- III секція – Пожежна та техногенна безпека електроустановок і електрообладнання. Автоматичні засоби запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій;
- IV секція – Прикладні аспекти застосування хімічних речовин і матеріалів у сфері пожежної та техногенної безпеки;
- V секція – Організація проведення аварійно-рятувальних робіт та гасіння пожеж;
- VI секція – Технічне забезпечення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт;
- VII секція – Когнітивні реакції ліквідаторів надзвичайних ситуацій під впливом високих температур;
- VIII секція – Соціальні аспекти та гуманітарні засади підготовки фахівців для ДСНС у вищих навчальних закладах.

© ЛДУ БЖД, 2016

Здано внабір 01.10.2016. Підписано до друку 13.10.2016. Формат 60x84^{1/3}. Папір офсетний. Ум. друк. арк 39,2. Гарнітура Times New Roman. Друк на різнографі. Наклад: 100 прим.
Друк: ЛДУ БЖД
вул. Клепарівська, 35, м. Львів, 79007.

За точність наведених фактів, економіко-статистичних та інших даних, а також за використання відомостей, що не рекомендовані до відкритої публікації, відповідальність несуть автори опублікованих матеріалів. При передрукуванні матеріалів посилання на збірник обов'язкове.

УДК: 615.214.072:340.67

*А.О. Бедзай¹, О.М. Щербина², канд. фарм. наук, доцент,
С.О. Ємельяненко², канд. техн. наук*

*(¹ Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького,
² Львівський державний університет безпеки життєдіяльності)*

ЕКОЛОГІЧНИЙ РИЗИК ЗАБРУДНЕННЯ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ СІРКОВОДНЕМ ПІД ЧАС ПОЖЕЖ ТА ЙОГО АНАЛІЗ

Гідроген сульфід (сірководень) H_2S – газ з характерним різким запахом, легко розчиняється у воді, густина при $0^\circ C$ становить $1,539 \text{ кг/м}^3$. Добре горить з утворенням сульфур (IV) оксиду або сірки. При температурі більше $400^\circ C$ H_2S розкладається на сірку і водень, важчий за повітря, зріджується при $-60^\circ C$ і кристалізується при $86^\circ C$.

На внутрішніх пожежах, що протікають при нестачі повітря, відбувається неповне згоряння органічних сполук і утворюються токсичні для організму продукти горіння, які можуть знаходитись у вигляді парів, туману, пилю, газів. Сірководень може знаходитись як у промислових, так і у природних умовах: в місцях виходу газів, сірчаних мінеральних водах, в глибоких криницях і ямах, де є згнивши органічні речовини, які розкладаються, і які містять сірку. В повітрі каналізаційних мереж концентрація сірководню може досягати 2 – 16 %. В ряді виробництв (хімічна промисловість, текстильне і шкіряне виробництво) сірководень виділяється в повітря в якості побічного продукту. При горінні органічних та неорганічних сульфідних сполук, які мають промислове значення, спільним джерелом сульфід-іону при отруєнні людини є газоподібний сірководень, як продукт розкладу.

Сірководень проявляє нейротоксичну і місцеву подразнюючу дію. Характерне ураження слизової оболонки очей – кон'юнктивіт, страх світла. Рогівка ока покривається точковими поверхневими ерозіями. Небезпека отруєння збільшується у зв'язку з втратою свідомості під дією H_2S , що зменшує можливість своєчасної евакуації людей з забрудненої території. Симптоми інтоксикації: нежить, кашель, подразнення очей, бронхіт, головний біль, нудота, блювання, збудження. У важких випадках – кома, судоми, токсичний набряк легень. Смерть настає в результаті кисневого голодування. Симптоми інтоксикації проявляються при концентрації H_2S в повітрі 0,02 - 0,2 мг/л. Смертельна концентрація H_2S в повітрі 0,9 - 1,8 мг/л. ГДК в робочому приміщенні промислового підприємства 10 мг/м^3 [1].

Через забруднення оточуючого середовища і токсичні властивості сірководню відбувається погіршення якості атмосферного повітря, поверхневих та підземних вод. Все це приводить до погіршення здоров'я населення, скорочення тривалості життя та появи нових, раніше невідомих захворювань.

Мета праці: опрацювати методику виявлення сірководню в повітрі.

Методика: повітря (50 л) з забрудненої зони аспірують крізь фільтр АФА – ВП – 10 з об'ємною витратою 10 л/хв. Фільтр вимочують у воді, відтискають і ще 1 раз промивають водою. Водні витяжки об'єднують, упарюють до 15 мл і досліджують на наявність H_2S за допомогою якісних реакцій, описаних в літературі [1,2,3]. Найбільш чутливими і специфічними з них є реакції з натрій нітропрусидом, натрій плюмбітом, плюмбум (II) ацетатом, хлорною і бромною водою.

Сірководень в повітрі перш за все можна виявити по його характерному запаху. Крім того, в приміщенні розміщують папірці, змочені лужним розчином плюмбум (II) ацетату. Швидке почорніння папірців може служити для приблизної оцінки кількості сірководню (много, мало, сліди).

Результати і їх обговорення: опрацьована методика ідентифікації H_2S в повітрі. Проаналізована можливість його визначення в біологічних об'єктах (кров) (після пробо підготовки способом мікродифузії) колориметричним методом. Деякі труднощі виникають при аналізі сульфідів у зв'язку з швидкою втратою їх із біологічних об'єктів при температурі більше $20^\circ C$. Отже, негативні тенденції забруднення сірководнем оточуючого середовища і його пожежною небезпекою вимагають подальших наукових досліджень в цьому напрямку.

Висновки. Розроблена методика виявлення сірководню в повітрі з подальшою його ідентифікацією за допомогою хімічних методів аналізу. Проаналізована можливість його кількісного визначення в біологічних об'єктах колориметричним методом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Швайкова М.Д. Токсикологическая химия. – М. : Медицина, 1975. – 376 с.
2. Крамаренко В.П. Токсикологічна хімія / В.П. Крамаренко // К. : Вища школа, 1995. – 423 с.
3. Щербина О.М. Гідроген сульфід, як джерело забруднення довкілля та методи його виявлення / О.М. Щербина, Б.М. Михалічко, І.О. Щербина, А.О. Бедзай // Зб. наук. праць «Актуальні проблеми профілактичної медицини», випуск 8, Львів, ЛНМУ імені Данила Галицького. – 2008. – С. 92 - 94.

І. Б. Олішевський, Ю. І. Рудик АНАЛІЗ ВИПРОБУВАЛЬНИХ ПАРАМЕТРІВ ПОЖЕЖНОГО НАВАНТАЖЕННЯ КАБЕЛІВ.....	251
В.В. Тютюник, В.Д. Калугін НАУКОВО-КОНСТРУКТОРСЬКІ ОСНОВИ СТВОРЕННЯ КОМПЛЕКСНОЇ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ РІЗНОГО ПОХОДЖЕННЯ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ	254
В.В. Тютюник, В.Д. Калугін НАУКОВІ ОСНОВИ СИНТЕЗУ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ РІЗНОГО ПОХОДЖЕННЯ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ.....	258
В.В. Тютюник, В.Д. Калугін, Ю.В. Тютюник ПІДСИСТЕМА ДОСТАВКИ АВТОМАТИЗОВАНИХ ПРИБОРІВ КОНТРОЛЮ БЕЗПЛОТНИМИ ЛІТАЛЬНИМИ АПАРАТАМИ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ РІЗНОГО ПОХОДЖЕННЯ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ.....	261
Д.О. Чалий, І.В. Жиленко РОЗРОБКА СИСТЕМИ ПОЖЕЖНОЇ СИГНАЛІЗАЦІЇ НА РАДІАЦІЙНО-НЕБЕЗПЕЧНИХ ОБ'ЄКТАХ	264
О.В. Шаповалов АЛГОРИТМ КЕРУВАННЯ ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯМ СПОЖИВАЧІВ СИСТЕМ ПРОТИПОЖЕЖНОГО ЗАХИСТУ.....	266

СЕКЦІЯ 4

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ХІМІЧНИХ РЕЧОВИН І МАТЕРІАЛІВ У СФЕРІ ПОЖЕЖНОЇ ТА ТЕХНОГЕННОЇ БЕЗПЕКИ

А. В. Антонов ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ ЩОДО ВИЛУЧЕННЯ З ОБІГУ В УКРАЇНІ ОЗОНОРУЙНІВНИХ ГІДРОХЛОРОФТОРКАРБОНІВ.....	269
А. В. Антонов УЗАГАЛЬНЕННЯ І РОЗВИТОК НАУКОВИХ ОСНОВ РОЗРОБЛЕННЯ І ЗАСТОСУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНО ПРИЙНЯТНИХ ВОГНЕГАСНИХ РЕЧОВИН.....	272
В.М. Баланюк ЗАСТОСУВАННЯ КОМБІНОВАНИХ СИСТЕМ «УДАРНА ХВИЛЯ-ВОГНЕГАСНИЙ АЕРОЗОЛЬ» ДЛЯ ГАСІННЯ ПОЖЕЖ У ВАЖКОДОСТУПНИХ МІСЦЯХ.....	275
В.О. Балицька, О.Й. Шпотюк ОСОБЛИВОСТІ ХІМІКО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ МОДИФІКАЦІЇ ХАЛЬКОГЕНІДНИХ СКЛУВАТИХ СИСТЕМ ДЛЯ ЗАСТОСУВАНЬ У СФЕРІ ТЕХНОГЕННОЇ БЕЗПЕКИ.....	279
М.Я. Баргко, О.В. Міллер ПАМ'ЯКА ДІЙ ПРИ ВИЯВЛЕННІ РТУТІ.....	281
А.О. Бедзай, О.М. Щербина, С.О. Ємельяненко ЕКОЛОГІЧНИЙ РИЗИК ЗАБРУДНЕННЯ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ СІРКОВОДНЕМ ПІД ЧАС ПОЖЕЖ ТА ЙОГО АНАЛІЗ.....	283
А. Д. Булва, А. А. Соколова АВАРИЙНО ХІМІЧЕСКИ ОПАСНЫЕ ВЕЩЕСТВА В ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКОЙ РЕТРОСПЕКТИВЕ И В ВОПРОСАХ ПРИМЕНИМОСТИ МЕТОДИКИ ПРОГНОЗИРОВАНИЯ МАСШТАБОВ ХИМІЧЕСКОГО ЗАРАЖЕННЯ.....	285
И. В. Булва, А. П. Еремин ИЗМЕНЕНИЕ КОНЦЕНТРАЦИИ УГАРНОГО ГАЗА ПРИ ПРОХОЖДЕНИИ ДРЕНЧЕРНОЙ ЗАВЕСЫ, ИСПОЛЬЗУЕМОЙ В КАЧЕСТВЕ АКТИВНОЙ ПРОТИВОПОЖАРНОЙ ЗАЩИТЫ.....	288
Д.П. Дубінін, А.А. Лісняк МАТЕМАТИЧНА МОДЕЛЬ ВИБУХУ ЗАРЯДУ З СУМІШІ ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНИХ ГАЗІВ.....	290
О.О. Затовка, Г. В. Котов УСТРОЙСТВО ДЛЯ РАССЕЙВАНИЯ ГАЗООБРАЗНЫХ ПОЖАРО-, ВЗРЫВО- И ХИМІЧЕСКИ ОПАСНЫХ ВЕЩЕСТВ ПРИ ИХ АВАРИЙНОМ ВЫБРОСЕ.....	293